

Magdalena Raftowicz-Filipkiewicz
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Przemiany systemowe gospodarki Polski i ich znaczenie w podnoszeniu poziomu międzynarodowej konkurencyjności

JEL Classification: P20, F10, M31

Keywords: systemic transformation, international competitiveness, national branding.

Abstract

The systemic transformation of the Polish economy and its importance in the enhancing of the international competitiveness

The systemic transformation was the first and essential step towards improving the competitive position of the countries from Central and Eastern Europe. However, the differences in the level of competitiveness from the countries of Western Europe are still enormous, which means that the post-communist countries have significant problems about building long-term competitive potential. The Polish economy two decades after the transformation systematically improving its competitiveness, but to intensify the efforts to further improve this level, it is necessary to transform our economy into a knowledge-based economy, generate the national specialties or care about the image and national brand.

Wstęp

Transformacja systemowa, jaka dokonała¹ się w Polsce w ostatnim dwudziestoleciu, wpłynęła na zmianę porządku politycznego, prawnego i społeczno-kulturowego, a także przyczyniła się do powstania nowych struktur i instytucji państwa. Objęła swym zasięgiem także sferę ekonomiczną kraju, odsłaniając tym samym

¹ Niektórzy autorzy, w tym na przykład G. Kołodko, uważają, że Polska transformacja trwa nadal i jest procesem wciąż niezakończonym. Zob. G. Kołodko, *Sukces na dwie trzecie. Polska transformacja ustrojowa i lekcje na przyszłość*, materiały z sesji plenarnej pt. *Polska transformacja i jej przyszłość*, zaprezentowane na VIII Kongresie Ekonomistów Polskich pt. *Polska w gospodarce światowej — szanse i zagrożenia rozwoju*, organizowanym przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa 29–30.11.2007 r.

katastrofalną sytuację większości sektorów gospodarczych i niski, realny wolumen wskaźników makroekonomicznych.

Celem niniejszego artykułu jest ukazanie, że przemiany systemowe, jakie zaszły w Polsce od początku transformacji, miały istotny wpływ na proces poprawy pozycji makro-konkurencyjnej gospodarki naszego kraju. Co więcej, dalsze działania państwa na rzecz kreowania instytucji nowoczesnej gospodarki rynkowej, wspierania sektorów rozwojowych zgodnie z założeniami gospodarki opartej na wiedzy czy też dbanie o pozytywny wizerunek i markę narodową przekładają się zarówno na dalszą poprawę pozycji konkurencyjnej, jak i wzrost oraz rozwój gospodarczy Polski.

Koncepcja makrokonkurencyjności

Koncepcja międzynarodowej konkurencyjności jest stosunkowo nowa w teorii ekonomii, jednak jej znaczenie systematycznie rośnie i to zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym. Tezę tę potwierdzają intensywnie rozwijające się badania (przypadające zwłaszcza na ostatnie dwie dekady), które przyczyniły się do powstania wielu nowych problemów natury koncepcyjnej i metodologicznej. Współcześnie można naliczyć około 400 definicji², które odnoszą się do wymiaru wzrostu i rozwoju gospodarczego, efektywności wykorzystywania czynników czy też udziału w międzynarodowej wymianie gospodarczej.

Analizując problematykę makrokonkurencyjności z perspektywy polskiej gospodarki, warto przytoczyć definicję J. Bossaka, który określił konkurencyjność jako „zdolność gospodarki do szybkiego i zrównoważonego rozwoju, zgodnego z ewolucją międzynarodowego układu gospodarczego”³. Definicja ta wiąże się z problematyką przeobrażeń gospodarczych mających swoje źródło zwłaszcza w transformacji systemowej. Podobną tezę przedstawił J.D. Sachs⁴, który uznaje upadek gospodarki centralnie planowanej w byłych państwach socjalistycznych oraz wzrost aktywności wśród grupy państw rozwijających się za jedno z głównych powodów wzrostu znaczenia problematyki konkurencyjności w ujęciu makroekonomicznym. Oznacza to, że dynamiczne przemiany, jakie zaobserwować można współcześnie w gospodarce światowej, u których źródeł są także procesy transformacji, mają swoje odzwierciedlenie w poziomie makrokonkurencyjności gospodarek narodowych.

Praktycznym aspektem problematyki międzynarodowej konkurencyjności jest możliwość porównywania pozycji konkurencyjnej krajów dzięki

² M. Olezyk, *Konkurencyjność — spór wokół definicji*, „Gospodarka w Praktyce i Teorii” 2005, nr 1 (16).

³ J. Bossak, *Zmiany międzynarodowej konkurencyjności głównych krajów kapitalistycznych i ich konsekwencje dla stosunków Polski z zagranicą*, Warszawa 1989, s. 94.

⁴ Na podstawie T. Sporek, *Ewolucja przewagi konkurencyjnej polskiej gospodarki a procesy jej otwierania w drugiej połowie lat 90*, Katowice 2001, s. 7.

publikowanym corocznie rankingom konkurencyjności Międzynarodowego Instytutu Rozwoju Zarządzania (IMD) oraz Światowego Forum Gospodarczego (WEF). Rankingi tych dwóch instytucji cieszą się dużym zainteresowaniem zarówno ze strony rządów, biznesmenów, jak i samych naukowców, gdyż stanowią przede wszystkim wartościowy *benchmarking*, umożliwiający dokonanie w przejrzysty sposób oceny skuteczności polityki gospodarczej prowadzonej w danym kraju.

Dziesięć najbardziej konkurencyjnych krajów świata w 2010 r. według metodologii IMD i WEF oraz pozycje konkurencyjne wybranych krajów z Europy Środkowo-Wschodniej przedstawia poniższa tabela.

Tab. 1. Dziesięć najbardziej konkurencyjnych krajów świata w 2010 r. według metodologii Międzynarodowego Instytutu Rozwoju Zarządzania w Lozannie (IMD) i Światowego Forum Ekonomicznego (WEF) oraz pozycje konkurencyjne wybranych krajów z Europy Środkowo-Wschodniej

Lp.	Kraj wg IMD	Lp.	Kraj wg WEF
1	Singapur	1	Szwajcaria
2	Hongkong	2	Szwecja
3	USA	3	Singapur
4	Szwajcaria	4	USA
5	Australia	5	Niemcy
6	Szwecja	6	Japonia
7	Kanada	7	Finlandia
8	Tajwan	8	Holandia
9	Norwegia	9	Dania
10	Malezja	10	Kanada
...		...	
29	Czechy	33	Estonia
32	Polska	36	Czechy
34	Estonia	39	Polska
42	Węgry	45	Słowenia
52	Słowenia	52	Węgry

Źródło: opracowanie własne na podstawie WEF, *The Global Competitiveness Report 2010–2011*, www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf (dostęp: 1 lutego 2012), s. 15; IMD, *World Competitiveness Yearbook 2011*, www.imd.org/research/publications/wcy/upload/score-board.pdf (dostęp: 1 lutego 2012).

Pomimo że wyniki obu rankingów różnią się od siebie, co jest efektem przede wszystkim przyjętych odrębnych metodologii badań, zgodnie uznają, iż do najbardziej konkurencyjnych krajów świata zaliczane są Singapur, Szwajcaria, USA, Szwecja i Kanada.

Pozytywne efekty transformacji jako warunek wzrostu konkurencyjności

Upadek gospodarki centralnie planowanej ukazał przede wszystkim przepaść konkurencyjną między Wschodem a Zachodem Europy, a wejście na drogę gospodarki rynkowej uświadomiło konieczność jak najszybszego zniwelowania tych dysproporcji. Lata realnego socjalizmu w Europie Środkowo-Wschodniej skutecznie blokowały możliwość rozwoju konkurencyjnego tych gospodarek, co sprawiło, że kraje te musiały i wciąż muszą doganiać konkurencyjnych sąsiadów z Zachodu (co obrazuje tabela 1), gdyż kraje te znajdują się w większości dopiero w trzeciej, czwartej, a nawet piątej dziesiątce tegoż rankingu.

Jednak wszelkie próby porównywania z sobą krajów, które nie doświadczyły skutków „centralnego planowania”, wydają się niekompatybilne, gdyż analiza komparatystyczna ma sens tylko wówczas, gdy dotyczy krajów znajdujących się na podobnym etapie rozwojowym. Dlatego w dalszej części artykułu uwaga zostanie skierowana na wybrane kraje z Europy Środkowo-Wschodniej, w nawiasach przypisano im ich lokalną pozycję konkurencyjną na tle innych krajów postkomunistycznych.

Dokonując syntetycznej oceny wybranych krajów Europy Środkowo-Wschodniej dekadę po zmianie systemu, możemy uznać, że generalnie państwa te zdały wstępny egzamin z funkcjonowania w nowym otoczeniu rynkowym, co obrazuje poniższa tabela.

Tab. 2. Ocena transformacji systemowej w 5 krajach Europy Środkowo-Wschodniej (skala 1–100)

Kraj	Ogólny postęp	Liberalizacja rynku i kursu	Prywatyzacja i restrukturyzacja	Instytucje finansowe	Reforma prawna	Sektor prywatny (w % PKB)
Węgry	86	85	89	83	89	80
Polska	82	85	81	78	89	65
Czechy	80	78	85	67	89	75
Estonia	77	70	85	72	78	70
Słowenia	71	70	78	67	67	55

Źródło: C. Jones, *Déjà dix ans*, „Problèmes économiques” 10 novembre 1999.

Pozycję lidera początkowych przemian osiągnęły Węgry, Polska i Czechy. Kraje te przez długi okres pretendowały jako jedyne do grona nowych państw członkowskich UE i nazywane były często „europejskimi tygrysami” wśród państw wschodzących.

Przejście z systemu gospodarki centralnie planowanej na drogę rynkową było także pierwszym i zasadniczym krokiem w kierunku wzrostu makrokonkurencyjności, ponieważ kraje te dziesięć lat po transformacji były najwyższej oceniane

pośród państw postkomunistycznych, co obrazuje poniższa tabela, jednak w dalszym ciągu zaliczały się do trzeciej i czwartej dziesiątki rankingu.

Tab. 3. Ranking konkurencyjności Światowego Forum Ekonomicznego (WEF) z 1999 r.

Kraj	Ranking wzrostu konkurencyjności	Bieżący wskaźnik konkurencyjności
Węgry	38 (2)	33 (1)
Polska	43 (3)	37 (2)
Czechy	39 (1)	41 (3)

Źródło: opracowanie własne na podstawie WEF, *The Global Competitiveness Report 2000*, www.cid.harvard.edu/archive/res/gcr_2000_overview.pdf (dostęp: 1 lutego 2012), s. 11.

Przełomu w podejściu do problemu związanego z niską konkurencyjnością gospodarek krajów postkomunistycznych upatrywano w ich przystąpieniu do struktur unijnych. Istotne dla rozwoju Europy Środkowo-Wschodniej było jednak rozszerzenie Unii o 10 nowych członków, a nie — jak sądzono wcześniej — o 3 dotychczasowych liderów, to jest Polskę, Węgry i Czechy. Akcesja do Unii Europejskiej dała nowym krajom członkowskim ogromną szansę rozwojową, jakiej dotychczas nie miały. Łączyło się to bezpośrednio z korzyściami ekonomicznymi dotyczącymi zwłaszcza pozyskiwania środków finansowych na wszechstronny rozwój kraju. Poza Unią, jak podkreśla Z. Sadowski⁵, trudno byłoby skutecznie zwiększać potencjał gospodarczy głównie dlatego, że kraje postsocjalistyczne nie są jeszcze w pełni przygotowane do aktywnego uczestnictwa w obecnych formach światowej konkurencji rynkowej, opartych na wiedzy i wyścigu innowacyjnym.

Tab. 4. Ranking konkurencyjności Światowego Forum Ekonomicznego (WEF) i Międzynarodowego Instytutu Rozwoju Zarządzania w Lozannie (IMD) z 2005 r. w wybranych krajach Europy Środkowo-Wschodniej

Kraj	IMD 2005	Lokalny ranking	WEF 2005	Lokalny ranking
Węgry	37	3	35	4
Polska	57	5	43	5
Czechy	36	2	29	2
Estonia	26	1	26	1
Słowenia	45	4	30	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie WEF, *Global Competitiveness Report 2006–2005*, <http://www.scribd.com/doc/6295864/Global-Competitiveness-Report-20052006-Executive-Summary> (dostęp: 1 lutego 2012); IMD, *The World Competitiveness Scoreboard 2006*, www01.imd.ch/documents/wcc/content/overallgraph.pdf (dostęp: 1 lutego 2012).

⁵ Z. Sadowski, *W poszukiwaniu drogi rozwoju*, Warszawa 2006, s. 114.

Jednak sama przynależność do Unii nie przełożyła się automatycznie na rozwój kraju i wzrost konkurencyjności, co odzwierciedla tabela 5 przedstawiająca wybrane nowe kraje członkowskie rok po akcesji.

Wyjątek stanowi Estonia, która w krótkim czasie potrafiła wybić się na pozycję lidera makrokonkurencyjności wśród nowych państw członkowskich UE. Jednak motorem rozwojowym gospodarki estońskiej są — w odróżnieniu od pozostałych krajów — przede wszystkim innowacje oparte na względnie wysokim potencjale technologicznym kraju.

Niestety, konfrontując pozycję konkurencyjną krajów Europy Środkowo-Wschodniej z roku 2005 z najnowszymi danymi dotyczącymi pozycji konkurencyjnej krajów, możemy uznać, że obecnie sytuacja makrokonkurencyjna uległa znaczącej zmianie, co obrazuje poniższa tabela.

Tab. 5. Ranking konkurencyjności Światowego Forum Ekonomicznego (WEF) i Międzynarodowego Instytutu Rozwoju Zarządzania w Lozannie (IMD) z lat 2005 i 2010 w wybranych krajach Europy Środkowo-Wschodniej

Kraj	IMD 2005	IMD 2010	Lokalny ranking 2010	Zmiana 2010/2005	WEF 2005	WEF 2010	Lokalny ranking 2010	Zmiana 2010/2005
Węgry	37	42	4	-5	35	52	5	-17
Polska	57	32	2	+25	43	39	3	+4
Czechy	36	29	1	+7	29	36	2	-7
Estonia	26	34	3	-8	26	33	1	-7
Słowenia	45	52	5	-7	30	45	4	-15

Źródło: opracowanie własne na podstawie WEF, *Global Competitiveness Report 2006–2005*, <http://www.scribd.com/doc/6295864/Global-Competitiveness-Report-20052006-Executive-Summary> (dostęp: 1 lutego 2012); IMD, *The World Competitiveness Scoreboard 2006*, www01.imd.ch/documents/wcc/content/overallgraph.pdf (dostęp: 1 lutego 2012).

W 2010 r. na pozycję lidera konkurencyjności na tle pozostałych państw postkomunistycznych według metodologii WEF wybiły się Czechy, Estonia zaś utrzymała dominujące miejsce już tylko w rankingu IMD. Węgry natomiast znacznie osłabiły swoją pozycję, co potwierdza tym samym tezę, że transformacja pomaga zdobywać przewagę konkurencyjną, ale nie jest to proces trwały. Poza tym w zdecydowanej większości pozycja konkurencyjna krajów z roku 2010 była znacznie gorsza niż pięć lat wcześniej, co oznacza, że kraje te mają istotne problemy ze zbudowaniem swojego długotrwałego potencjału konkurencyjnego w stosunku do państw z Europy Zachodniej.

Natomiast krajem, który najdynamiczniej poprawił swoją pozycję konkurencyjną na przestrzeni lat 2005–2010, jest Polska, gdyż w rankingu IMD jej pozy-

cja wzrosła aż o 25 miejsc, natomiast w wypadku rankingu WEF — o 4 lokaty. Jednak jeśli bliżej przeanalizujemy czynniki, które sprzyjały podniesieniu bądź obniżeniu poziomu makrokonkurencyjności w Polsce, to okazuje się, że — pomimo chęci zmiany słabej pozycji konkurencyjnej polskiej gospodarki — udało się to tylko połowicznie. Proces poprawy makrokonkurencyjności był hamowany przez całą gamę czynników wynikających z niedoskonałości systemu rynkowego w Polsce i nieumiejętnego zarządzania spuścizną postkomunistyczną w nowej, kapitalistycznej rzeczywistości. Syntetyczne przedstawienie elementów transformacji sprzyjających podniesieniu konkurencyjności międzynarodowej w Polsce oraz czynników ograniczających te przemiany przedstawia tabela 6.

Tab. 6. Elementy transformacji sprzyjające podniesieniu konkurencyjności międzynarodowej w Polsce

Czynniki sprzyjające przemianom	Czynniki ograniczające przemiany	Ostateczny wpływ na transformację
Liberalizacja wewnętrzna	Utrzymanie dużego udziału cen kontrolowanych	Na ogół wpływ interwencjonizmu utrzymuje stan z poprzedniego okresu, wydłużając czas przemian
Liberalizacja zewnętrzna	Utrzymanie wysokiego udziału protekcji	Protekcja ogranicza wysiłki ukierunkowane na eliminację inflacji i ustabilizowanie gospodarki w relatywnie krótkim czasie
Zmiany instytucjonalne	Utrzymanie poziomu wydajności sprzed 1989 r.	Zmiany nie znajdują poparcia i zrozumienia kadry administracji państwowej, która zaczyna mniej lub bardziej świadomie stawiać opór zmianom
Zmiany struktury gospodarki	Próba ochrony sektorów wrażliwych przed ograniczeniem ich potencjału produkcyjnego	Spowolnienie przemian strukturalnych, a co za tym idzie, dynamiki wzrostu PKB i wydłużenie okresu niezbędnego do przekwalifikowania zasobów pracy
Zmiany zachowań podmiotów gospodarczych	Próba pomocy podmiotom gospodarczym przez zasilanie ich środkami z budżetu	Utrzymanie podmiotów gospodarczych w przekonaniu, że mogą działać wspomagane przez budżet, niewiele zmieniając

Cd. tab. 6

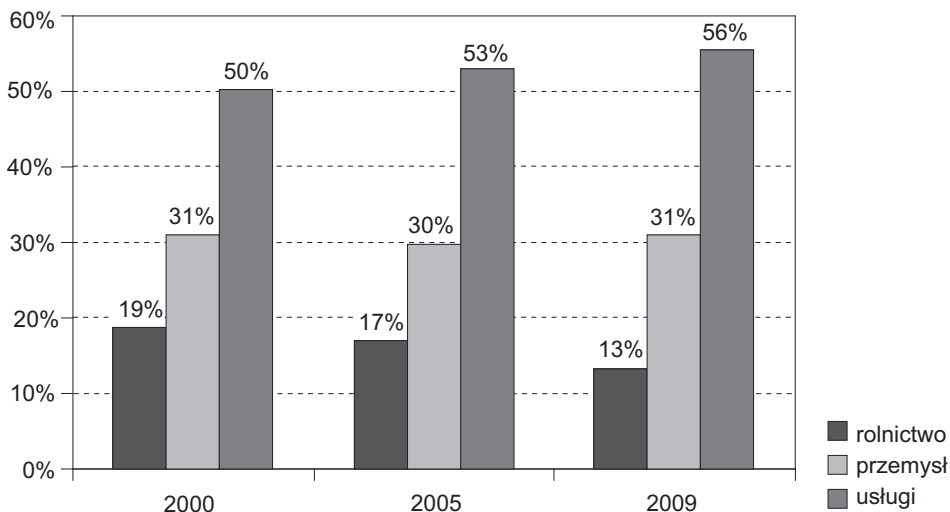
Zmiany wydajności	Stymulowanie wydajności przez inwestycje w kapitał trwały bez oswobodzenia (uruchomienia) rezerw prostych	Inwestycyjny rozwój w pierwszej fazie transformacji jest z pewnością czynnikiem ograniczającym głębokość spadku produkcji, jednak utrwała na niskim poziomie wydajność. Wskaźniki wykazują wzrost wydajności, ale wynika on z poprawy stanu uzbrojenia miejsc pracy, nie zaś podniesienia wydajności i wykorzystania wolnego czasu
Inwestycje	Finansowanie inwestycji z budżetu	Rozrzutność inwestycyjna, czynnik ograniczający restrukturyzację
Rozwój kapitału ludzkiego	Brak stymulacji do posiadania wydajności i jakości pracy jednostek badawczo-rozwojowych i akademickich	Rozwój kapitału ludzkiego sprzyja uelastycznieniu rynku pracy i podnosi wydajność

Źródło: J. Niemiecki, K. Żukrowska, *Konkurencja a transformacja w Polsce. Wybrane aspekty polityki gospodarczej*, Warszawa 2004, s. 41.

Powyższa tabela ukazuje, że przeobrażenia, jakie dokonały się w polskiej gospodarce, przyczyniły się do poprawy jej efektywności, a w konsekwencji — także rozwoju przedsiębiorczości. Jednakże zmiany zachodziły zbyt powoli i odbywały się bez koordynacji oraz wyraźnego wsparcia ze strony państwa.

Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że w istotnym wymiarze przekształciła się sytuacja struktury zatrudnienia, zmieniając swój charakter z agrarnego w kierunku serwicyzacji, co wpisuje się w światowe makrotrendy⁶.

⁶ W 2009 r. w UE w rolnictwie było zatrudnione zaledwie 5,1% społeczeństwa, na podstawie *European Union Labour Force Survey, Annual results 2009*, Eurostat, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-QA-10-035/EN/KS-QA-10-035-EN.PDF (dostęp: 1.02.2012), s. 4.

Rys. 1. Struktura zatrudnienia w Polsce w latach 2000, 2005 i 2009 (w %)

Źródło: *Employment in Europe 2001, Recent Trends and Prospects*, European Commission, ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=1895&langId=en (dostęp: 1 lutego 2012), s. 133; *Employment in Europe Report — 2006*, <http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1031&context=intl> (dostęp: 1 lutego 2012), s. 58; *European Union Labour Force Survey — Annual results 2009*, Eurostat, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-QA-10-035/EN/KS-QA-10-035-EN.PDF (dostęp: 1 lutego 2012), s. 4.

Wyzwania makrokonkurencyjne dla gospodarki Polski w XXI w.

Jak słusznie zauważa G. Kołodko⁷, sama udana transformacja systemu gospodarczego nie jest wystarczająca, aby móc trwale zwiększyć efektywność ekonomiczną kraju i pociągnąć za sobą wysokie tempo wzrostu. Aby trwale podnieść poziom makrokonkurencyjności, potrzebna jest jeszcze stosowna strategia narodowa, która szczegółowo wskazywałaby możliwości wyjścia z nisko konkurencyjnego impasu polskiej gospodarki i skutecznie skierowałaby kraj na drogę szybkiego rozwoju społeczno-gospodarczego. Strategia taka powinna mieć charakter ponadpolityczny, wizjonerski oraz długoterminowy i być zgodna ze światowymi

⁷ G. Kołodko, *Globalizacja — zacofanie — rozwój*, [w:] *Globalizacja — Gospodarka — Praca — Kultura. Księga Jubileuszowa Profesora Leszka Gilejki*, red. J. Gardawski, J. Polakowska-Kujawa, Warszawa 2003, s. 58.

tendencjami, jakie współcześnie można zaobserwować w teorii i praktyce, to jest tworzenie gospodarki opartej na wiedzy, nacisk na wykształcenie się narodowych specjalności czy też dbanie o wizerunek i kreowanie silnej marki narodowej.

Polska XXI w. jest gotowa, aby podążać tą drogą. Jak dotąd gospodarka zdołała pokonać wiele ograniczeń, które uniemożliwiały realizację tych wyzwań. Po pierwsze, gospodarka relatywnie szybko się rozwija i małymi krokami zmniejsza dystans rozwojowy do „starych krajów” UE. Po wtóre, rozwiązano problem związany z masowym bezrobociem i powiększającym się obszarem biedy w społeczeństwie. Kolejną przesłanką sprzyjającą zmianie taktyki prokonkurencyjnej w kraju jest stałe zwiększanie się dobrze wykwalifikowanego i wykształconego zasobu kapitału ludzkiego, potencjału przedsiębiorczości i inicjatywy prywatnej, rosnące zaufanie inwestorów zagranicznych, trwałe spadki ryzyka inwestowania w Polsce oraz stały napływ BIZ⁸. Powoli poprawia się również jakość i efektywność instytucji państwowych. Zmieniła się także sytuacja, jeśli chodzi o skąpe możliwości finansowania nowych kierunków rozwoju. Aktualnie, dzięki możliwości korzystania z unijnych funduszy, problem ten wydaje się nie mieć aż tak wielkiego znaczenia. Poza tym nowa rzeczywistość ekonomiczna uświadomiła (nieznaną w czasach epoki socjalistycznej) ogromną konieczność dbania o interesy kraju, narodowy przemysł, produkty i inwestycje, a także korzyści wypływające z nich. Oznacza to, że obecnie istnieje duża szansa na zniwelowanie luki konkurencyjnej w stosunku do państw wysoko rozwiniętych.

W obliczu takich wyzwań wydaje się uzasadnione, że działania na rzecz brandingu narodowego, wspierane odpowiednią polityką gospodarczą państwa, mogą być skutecznym narzędziem przyczyniającym się do poprawy pozycji konkurencyjnej Polski, przez między innymi wzrost eksportu markowych towarów i usług, przyciąganie dalszych inwestycji zagranicznych, umacnianie głównych kompetencji państwa czy też skuteczne wpływanie na politykę gospodarczą regionu i świata. Wniosek ten potwierdza W. Olins⁹, którego zdaniem: „alternatywą dla państw, żeby mogły poradzić sobie z konkurencją, jest wyróżnienie się — w taki sam sposób jak czynią to marki dóbr konsumpcyjnych”. Dzięki tym zabiegom atrakcyjnie i spójnie komunikowana marka narodowa, wsparta narodowymi produktami, może stanowić szansę na znalezienie się w gronie krajów wysoko rozwiniętych i konkurencyjnych.

⁸ Na podstawie R. Rapacki, *Silne i słabe strony polskiej gospodarki*, [w:] *Polska. Raport o konkurencyjności 2006. Rola innowacji w kształtowaniu przewag konkurencyjnych*, red. M.A. Weresa, Warszawa 2006, s. 223–226.

⁹ W. Olins, *Wizerunek Polski a konkurencyjność polskich przedsiębiorstw na rynkach światowych*, [w:] *Tożsamość rynkowa. Atrybut konkurencyjnego państwa*, red. M. Boruc, Warszawa 2001, s. 16.

M. Ryniewska-Kiełdanowicz¹⁰ wylicza nawet powody, dla których strategie brandingu narodowego powinny być jak najszybciej wprowadzone i zaimplementowane. Są to między innymi: wyzwania związane z globalizacją gospodarki i przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, rosnąca konkurencja ze strony sąsiadów regionu, skuteczne działania brandingowe innych państw oraz anonimowość polskiej gospodarki. Czynniki te można uzupełnić także o aspekt negatywnego wizerunku naszego kraju, który wciąż utrudnia działania na rzecz promocji bezpośrednich inwestycji zagranicznych na terenie naszego kraju, ogranicza możliwość rozwoju turystyki i rozwój eksportu rodzimych towarów.

Wnioski

Przejście z systemu gospodarki centralnie sterowanej na drogę rynkową było pierwszym i fundamentalnym krokiem w kierunku poprawy pozycji makrokonkurencyjnej krajów z Europy Środkowo-Wschodniej. Jednak z perspektywy dwóch dekad możemy ocenić, że kraje te w dalszym ciągu mają istotne problemy ze zbudowaniem długotrwałego potencjału konkurencyjnego w stosunku do państw z Europy Zachodniej.

Polska, mimo iż jest liderem, jeśli chodzi o konkurencyjność w obrębie Europy Środkowo-Wschodniej, jak dotąd nie potrafiła w pełni wykorzystać szansy związanej z członkostwem w Unii Europejskiej. Kilka lat po przystąpieniu do Unii wciąż jesteśmy krajem znacznie słabszym ekonomicznie od większości partnerów zachodnich i wciąż nie mamy pomysłów, jak wyjść z tego impasu. Obserwując współczesne trendy gospodarki światowej, można wnioskować, że jednym z pomysłów na rozwiązanie tego problemu w Polsce jest realizowanie koncepcji brandingu narodowego, która wpisывałaby się w ogólną strategię rozwoju kraju.

Bibliografia

- Bossak J., *Zmiany międzynarodowej konkurencyjności głównych krajów kapitalistycznych i ich konsekwencje dla stosunków Polski z zagranicą*, Wyd. IKCHZ, Warszawa 1989.
- Employment in Europe 2001, Recent Trends and Prospects*, European Commission, ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=1895&langId=en.
- Employment in Europe 2006*, European Commission 2006, <http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1031&context=intl>.
- European Union Labour Force Survey — Annual results 2009*, Eurostat, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-QA-10-035/EN/KS-QA-10-035-EN.PDF.
- IMD, *The World Competitiveness Yearbook 2011*, <http://www.imd.org/research/publications/wcy/upload/scoreboard.pdf>; *The World Competitiveness Scoreboard 2006*, www01.imd.ch/documents/wcc/content/overallgraph.pdf.
- Jones C., *Déjà dix ans*, „Problèmes économiques” 10 novembre 1999.

¹⁰ M. Ryniewska-Kiełdanowicz, *Public relations Polski w okresie kandydowania do Unii Europejskiej*, Wrocław 2007, s. 217.

- Kołodko G., *Globalizacja — zacofanie — rozwój*, [w:] *Globalizacja — Gospodarka — Praca — Kultura. Księga Jubileuszowa Profesora Leszka Gilejki*, red. J. Gardawski, J. Polakowska-Kujawa, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2003.
- Kołodko G., *Sukces na dwie trzecie. Polska transformacja ustrojowa i lekcje na przyszłość*, materiały z sesji plenarnej pt. *Polska transformacja i jej przyszłość*, zaprezentowane na VIII Kongresie Ekonomistów Polskich pt. *Polska w gospodarce światowej — szanse i zagrożenia rozwoju*, organizowanym przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa 29–30.11.2007 r.
- Niemiecki J., Żukrowska K., *Konkurencja a transformacja w Polsce. Wybrane aspekty polityki gospodarczej*, Wyd. SGH, Warszawa 2004.
- Olczyk M., *Konkurencyjność — spór wokół definicji*, „Gospodarka w Praktyce i Teorii” 2005, nr 1 (16).
- Olins W., *Wizerunek Polski a konkurencyjność polskich przedsiębiorstw na rynkach światowych*, [w:] *Tożsamość rynkowa. Atrybut konkurencyjnego państwa*, red. M. Boruc, Wyd. Instytut Marki Polskiej, Warszawa 2001.
- Rapacki R., *Silne i słabe strony polskiej gospodarki*, [w:] *Polska, Raport o konkurencyjności 2006. Rola innowacji w kształtowaniu przewag konkurencyjnych*, red. M.A. Weresa, Wyd. SGH, Warszawa 2006.
- Ryniewska-Kiełdanowicz M., *Public relations Polski w okresie kandydowania do Unii Europejskiej*, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2007.
- Sadowski Z., *W poszukiwaniu drogi rozwoju*, Wyd. Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus”, Warszawa 2006.
- Sporek T., *Ewolucja przewagi konkurencyjnej polskiej gospodarki a procesy jej otwierania w drugiej połowie lat 90.*, Wyd. AE w Katowicach, Katowice 2001.
- WEF, *The Global Competitiveness Report 2000*, www.cid.harvard.edu/archive/res/gr_2000_overview.pdf; *The Global Competitiveness Report 2006–2005*, <http://www.scribd.com/doc/6295864/Global-Competitiveness-Report-20052006-Executive-Summary>; *The Global Competitiveness Report 2010–2011*, www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf.